

A Fővárosi Ítéltábla a Dr. Pozsgay Gábor Ügyvédi Iroda, dr. Pozsgay Gábor ügyvéd által képviselt felperesnek, a Dr. Bárándy Zsuzsanna Ügyvédi Iroda, dr. Bárándy Zsuzsanna ügyvéd által képviselt alperes ellen, kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében, a Fővárosi Bíróság 2011. december 15. napján meghozott, 34.P.26.755/2008/24. számú ítélete ellen, a felperes részéről 25., 26. sorszám alatt előterjesztett fellebbezése folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 300.000 (háromszázezer) forint + ÁFA másodfokú perköltséget, továbbá térítsen meg az államnak külön felhívásra 900.000 (kilencszázezer) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes a keresetében annak megállapítását kérte, hogy a közte és az alperes mint hitelező között 2007. december 21. napján létrejött kölcsönszerződés, valamint az azt megerősítő, 2008. január 16. napján kelt, közokiratba foglalt egyoldalú nyilatkozata érvénytelen kényszer, fenyegetés címén, továbbá, hogy a kölcsönszerződés a felek között nem jött létre.

Az alperes a kereset elutasítását indítványozta. Állítása szerint több részletben kölcsönadott a felperesnek, a pénzáadások megtörténtek, amelyeket rögzítettek a felperes által megjelölt okiratokban. Vitatta, hogy fenyegetés történt. Álláspontja szerint a felperes közjegyző előtt tartozáselismerő nyilatkozatot tett, amellyel megerősítette a kölcsönszerződést, aminek következtében a Ptk. 236. § (4) bekezdés alapján a megtámadási jog megszűnt.

Az elsőfokú bíróság az ítéletében a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, fizessen meg az alperesnek 625.000 forint perköltséget, továbbá az államnak 900.000 forint kereseti illetéket.

Az ítélet indokolása értelmében okiratokkal alátámasztottan és a felek által sem vitatottan a peres felek 2007. december 21. napján ügyvéd által ellenjegyzett, kölcsönszerződés elnevezésű okiratot írtak alá, majd a felperes 2008. január 16. napján közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerő nyilatkozatot tett a kölcsönszerződésben foglaltak vonatkozásában. A Ptk. 199. §, 235. § (1), (2) bekezdés, 236. § (1), (4) bekezdés felhívásával az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperes megtámadási jogával határidőben élt, továbbá, hogy a kölcsönszerződés és az attól időben és alanyában elkülönülő közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerő nyilatkozat két különálló nyilatkozat, amelyből következően létrejött, érvényessége külön-külön vizsgálendő. A közjegyző előtt tett egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozat tartalmából megállapította, hogy az megfelel a kölcsönszerződés Ptk. 236. § (4) bekezdése szerinti megerősítésének, amelynél fogva a megtámadási jog megszűnt. A felek egyező előadása alapján megállapította, hogy a kölcsönszerződés aláírásával a felek között fennálló korábbi tartozások rendezése történt meg. Az elsőfokú bíróság megállapítása szerint az eljárás során nem nyert egyértelmű bizonyítást az, hogy pontosan mikor, mekkora összegek és milyen jogcímen kerültek átadásra az alperes részéről a felperesnek, amelyek végül a kölcsönszerződésben foglalt tartozás részeként szerepeltek. Az elsőfokú bíróság a csatolt okiratokból, a felek személyes előadásából, a felperes ellentmondó nyilatkozataiból a tanúvallomásokra is figyelemmel megállapította, hogy a felek között a kölcsönszerződés aláírását megelőzően több alkalommal volt pénzmozgás. A tartozást a felperes kezdeményezésére, a felek egybehangzó akaratával kölcsönszerződés formájában foglaltak írásba, így megállapította az elsődleges kereseti kérelem vonatkozásában, hogy a kölcsönszerződés a felek között az írásbeli tartalommal létrejött. A másodlagos kereseti kérelem vonatkozásában, mérlegelve a tanúvallomásokat is, megállapította, hogy a felperes nem tett eleget a rá háruló bizonyítási kötelezettségnek, nem bizonyította, hogy a közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerő nyilatkozatot az alperes részéről feléje irányuló kényszer vagy fenyegetés hatására tette, így a nyilatkozat érvénytelenségét a bíróság nem állapította meg. Utalt arra az elsőfokú bíróság, hogy az érvényes nyilatkozat a korábban kifejtett indokok alapján a kölcsönszerződéssel szembeni megtámadási jog megszűnését eredményezte, amelyből következően a kölcsönszerződés aláírásával kapcsolatos kényszer, fenyegetés meglétét nem vizsgálta. Mindezek alapján a keresetet mint alaptalant elutasította.

Az elsőfokú ítélet ellen a felperes élt fellebbezéssel, elsődlegesen az ítélet kereset szerinti megváltoztatását, annak megállapítását kérte, hogy a kölcsönszerződés a felek között nem jött létre, illetve mind a kölcsönszerződés, mind az azt megerősítő egyoldalú nyilatkozat kényszer, fenyegetés folytán érvénytelen, másodlagosan a Pp. 252. § (3) bekezdés alapján az ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalás lefolytatására utasítását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság elmulasztotta a tényállást kellő mértékben felderíteni. Fenntartotta az elsőfokú eljárásban kifejtett jogi álláspontját. Állította, hogy az

alperes részéről soha nem került átadásra olyan pénzeszköz, amelyet kölcsön jogcímén kívánt volna átvenni, azaz a kölcsön szerződés létrejöttének feltétele, a szolgáltatás és ellenszolgáltatás nem áll fenn, így fenntartotta, hogy alperessel szerződéses jogviszonyban nem állt. Az okiratokat az alperes folyamatos és indulatos, „terror” jellegű magatartása miatt írta alá, amely alkalmas volt arra, hogy a Ptk. 210. § (4) bekezdése szerint, közvetett fenyegetés alatt, akaratától függetlenül beleegyezzen, a „kölcsönszerződés” megkötésébe. Véleménye szerint okiratokkal igazolta a különböző pénzmozgások jogcímét és annak jogi jellegét, amelyet az alperes több ízben elismert, megerősített, amelynek alapján alkalmazandó a Pp. 163. § (4) bekezdése, amelyből következően nem lehet helye a kölcsönszerződés megállapításának még abban az esetben sem, ha azt az adós fél az ügylet részeként közokiratban megerősítette. Az általa csatolt okiratokra utalással állította, hogy nem volt az alperesnek kölcsönadási, a felperesnek pedig kölcsönvételi szándéka, így a közös és tényleges akarat részvények megszerzésére és üzleti haszonból osztalékágon történő részesülésre irányult. Hivatkozott mellőzött bizonyítási indítványára. Utalt az elsőfokú eljárásban tett előadására, amely szerint elsődleges cél az alperes által megkívánt közokiratba foglalás volt, amelyhez szükség volt a magánokiratra, amelyből következően a két külön ügyletre tett elsőfokú ítéleti megállapítást hibásnak tartotta. Vitatta az elsőfokú bíróságnak a megtámadási jog megszűnése körében tett megállapításait. Utalt a Ptk. kommentárban foglaltakra. Fenntartotta előadásait, amelyek értelmében összességében a jogügylet megkötése előtti hosszantartó időszak volt az, ami miatt ara kényszerült, hogy az okiratokat aláírja és annak nem volt már jelentős súlya az akarata meghajlításában, hogy mi történt a magánokirat és annak közokiratba foglalása közötti időszakban.

Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében az érdemben helytálló elsőfokú ítélet helybenhagyását indítványozta. Fenntartotta, hogy a kölcsönszerződés és a tartozáselismerő nyilatkozat két különálló jognyilatkozat, amely mind időben, mind alanyait tekintve elkülönül. Kiemelte, hogy a kényszer, fenyegetés nem bizonyított, a közjegyzői okiratból pedig egyértelműen kiderül, hogy a kölcsönszerződés megerősítését célozza és kifejezi a felperes szándékát, mely szerint nem kívánja a szerződést megtámadni, így annak Ptk. 236. § (4) bekezdése szerinti értékelését is helytállónak tartotta.

A fellebbezés nem alapos.

A felperes megállapítási keresete két okiratba foglalt, két önálló és eltérően minősülő jognyilatkozatot érintett. Az egyik a Pp. 196. § (1) bekezdés e) pontja szerinti teljes bizonyítóerejű magánokiratba foglalt, 2007. december 21. napján kelt Ptk. 523. § (1) bekezdés szerinti kölcsönszerződés, míg a másik a felperes Pp. 195. § (1) bekezdése szerinti, 2008. január 16. napján kelt közokiratba foglalt egyoldalú nyilatkozata, amely a Ptk. 242. § (1) bekezdése szerinti tartozáselismerés. A két okiratba foglalt jognyilatkozat időben, alanyaiban és joghatásában is egymástól elkülönül.

A 2008. január 16. napján kelt közjegyzői okiratban egy egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozat került rögzítésre, amelynek tartalma alapján a felperes a kölcsöntartozásának fennállását, visszafizetési kötelezettségét elismerte, és részletekben vállalta a kölcsön visszafizetését. Ezen okirat tartalma alapján a Ptk. 242. § (1) bekezdése szerinti tartozás elismerése, amely tartozáselismerés a tartozás jogcímét nem változtatja meg, de az elismerőt terheli annak bizonyítása, hogy tartozása nem áll fenn, bírósági úton nem érvényesíthető, vagy a szerződés érvénytelen. Mindebből következően a közokiratba foglalt tartozáselismerés folytán a bizonyítás a felperest terhelte.

A felperes saját előadása szerint is a 2007. december 21. napján kelt teljes bizonyítóerejű magánokiratba foglalt kölcsönszerződés és a 2008. január 16. napján kelt közjegyzői okirat keletkezése közötti időben a közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozat megtételére vonatkozó akaratát hajlító, befolyásoló kényszer, fenyegetés az alperes részéről nem történt. A felperes az alperes részéről kényszert, fenyegetést a kölcsönszerződés létrejöttét megelőző időszakokra állított. Az e körben tett tényelőadások alapján, figyelemmel a tanúvallomásokra is, nem volt megállapítható az alperes részéről a felperes tartozás elismerést tevő akaratát hajlító, azt befolyásoló olyan konkrét fizikai vagy pszichés tevékenység, ráhatás, amely ténylegesen és közvetlen okozati összefüggésbe hozható lett volna a közjegyző előtti egyoldalú nyilatkozat megtételével. Ebből következően a felperes a 2008. január 16. napján tett jognyilatkozata vonatkozásában a Pp. 210. § (4) bekezdésében foglalt kényszer, fenyegetés fennálltát nem bizonyította, így e jognyilatkozat érvényes.

A másodfokú bíróság kiemeli, hogy a 2008. január 16. napján kelt közokiratba foglalt nyilatkozat egy egyoldalú nyilatkozat, amelynek alapján a felperes az alperestől teljesítést nem követelhetett, ezért e vonatkozásában a Pp. 123. §-ában foglalt megállapítási kereset törvényi feltételei fennálltak. Így a bíróság erre tekintettel érdemben kellett, hogy vizsgálja a megállapítási kereset megalapozottságát. Azonban miután a felperes e jognyilatkozat tekintetében a fentebb kifejtettek szerint az akarathibát nem bizonyította, így a közokiratba foglalt jognyilatkozata érvényes.

A közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerés, annak jogi természetéből következően is a kölcsönszerződés írásbeli megerősítésének minősül. A Ptk. 236. § (4) bekezdése kimondja, hogy a megtámadás joga megszűnik, ha a megtámadásra jogosult a megtámadási határidő megnyílta után a szerződést írásban megerősíti. A felperes a 2007. december 21. napján kelt kölcsönszerződést állítása szerint kényszer, fenyegetés hatására írta alá, e ténynek már ekkor tudatában volt, és miután a felperes saját előadása szerint is a kölcsönszerződést követően kényszerhelyzet, fenyegetés nem történt, ebből következően a kölcsönszerződés megkötését követően a Ptk. 236. § (2) bekezdés b) pontjára figyelemmel az (1) bekezdés szerinti megtámadási határidő megnyílt. A felperes tehát a megtámadási határidő megnyílta után erősítette meg írásban, közokiratba foglalt nyilatkozatával a kölcsönszerződést. Ebből következően a Ptk. 236. § (4) bekezdése értelmében a 2007. december 21. napján kelt kölcsönszerződés megtámadási joga megszűnt. Emiatt a 2007. december 21. napján kelt kölcsönszerződés megtámadására vonatkozó kereset érdemben már nem volt elbírálható.

A felperes keresete a kölcsönszerződés megtámadásán túlmenően arra is irányult, hogy a 2007. december 21. napján kelt kölcsönszerződés nem jött létre. Ezt arra alapította, hogy szolgáltatás nem történt. A Ptk. 205. § (1) bekezdése értelmében a szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre. E körben a másodfokú bíróság rámutat arra, hogy a Ptk. 523. § (1) bekezdés értelmében a kölcsönszerződés nem reál, hanem konszenzuál szerződés. Ebből következően a szerződés létrejöttéhez elégséges a felek megállapodása a kölcsönadás és a kölcsön visszafizetése, illetőleg a kölcsön összege tekintetében, a kölcsön átadásának megtörténte azonban nem szükséges. A kölcsön átadásának hiányában is létrejön a kölcsönszerződés. Ebből következően a kölcsönszerződés létrejöttéhez a kölcsönadó részéről sem kell a szolgáltatás teljesítése, nevezetesen a kölcsön átadása. A Pp. 196. § (1) bekezdés e) pontja szerinti teljes bizonyítóerejű magánokiratba foglalt, 2007. december 21. napján kelt kölcsönszerződés ezt a kölcsönös és egybehangzó akaratnyilatkozatot tartalmazza, így a teljes bizonyítóerejű magánokiratba foglalt szerződés a kölcsönszerződés törvényi feltételének maradéktalanul megfelel. Azt a felperes maga sem vitatta, hogy az okiratba foglalt nyilatkozatot megtette. Egyébként ezt bizonyítja a teljes bizonyítóerejű magánokiratot szerkesztő ügyvéd tanúvallomása is. A felperes hivatkozott arra is, hogy az okiratba foglalt nyilatkozat ténylegesen nem kölcsönt tartalmaz. E körben okiratokat csatolt és előadást tett arra vonatkozóan, hogy 2007. december 21. napját megelőzően egyéb tartalmú okiratok keletkeztek közte és az alperes között, amelyek alapján egyéb jogcímen keletkezett jogviszony közöttük. A Ptk. 240. § (1) bekezdés értelmében, ha jogszabály kivételt nem tesz, a felek közös megegyezéssel módosíthatják a szerződés tartalmát, vagy megváltoztathatják kötelezettségvállalásuk jogcímét. Maga a felperes tett olyan nyilatkozatot, hogy a korábbi szerződések alapján fennálló tartozást kölcsönné akarták átforgatni, így az is aggálytalanul megállapítható, hogy közös akaratnyilvánítással keletkezett a 2007. december 21. napján kelt, teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt akaratnyilatkozat, azaz a kölcsönszerződés. Maga adta elő azt is, hogy e szerződéskötéskor úgy gondolta, hogy tartozása fennáll az alperes felé. A felperes által az alperesnek írt, a 2007. december 21-i teljes bizonyítóerejű magánokirat létrejöttét megelőző e-mail tartalma is azt támasztja alá, hogy a felperes rendezni akarta a helyzetet, ő javasolta, rögzítsék a tartozást. Mindezek alapján tényként állapítható meg, hogy a peres felek a közöttük fennálló különböző jogviszonyokat, az azon alapuló tartozást kívánták rendezni a Ptk. 240. § (1) bekezdés szerint a 2007. december 21. napján kelt, teljes bizonyítóerejű magánokiratba foglalt szerződéssel. Ennek értelmében tehát a kötelezettségvállalás jogcímét megváltoztatták, kölcsönszerződésben rögzítették, hogy a felperes tartozása az alperes felé mennyiben és milyen jogcímen áll fenn a jövőben. Ebből következően annak, hogy ezt megelőzően a felperes és az alperes között milyen jogviszony állt fenn, és abból a felperesnek milyen jogcímen milyen kötelezettségei álltak fenn, már nem volt releváns, figyelemmel arra is, hogy a 2007. december 21. napján kelt szerződés megtámadása már a Ptk. 236. § (4) bekezdése folytán nem lehetett megalapozott.

Mindezek kiemelésével az elsőfokú bíróság megalapozottan utasította el a keresetet.

A Fővárosi Ítéltábla ezért az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése értelmében helybenhagyta.

A felperes eredménytelen fellebbezése folytán a másodfokú perköltség viseléséről a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 78. § (1) bekezdés alapján határozott, melyben az alperest képviselő ügyvéd díját a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (5), (6) bekezdés, 4/A. § (1) bekezdés alapján számolta el, a fellebbezési pertárgyértékhez képest kifejtett ügyvédi tevékenység mérlegelésével csökkentett összegben.

A felperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt fellebbezési illetékről az 1990. évi XCIII. törvény 74. § (3) bekezdése alapján alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján rendelkezett a másodfokú bíróság.

, 2012. május 22.

Dr. Németh László sk.
a tanács elnöke

. Merőtey Anikó sk.. Kurucz Zsuzsánna sk.
előadó bíró

bíró

A kiadmány hitelül:

Réczi Imréné
bírósági ügyintéző